

115
8035

De Monogrammate Dni Nominis Jesu

De Emblemate Musei Victorii et de
Humismaribus Alexandri Severi

L. 115 Tab. 5^a n. 2

Ex Libris Josephi Varesii Meri Varicane Basilic. Cenci
ex B. Auctoris 1749

DEMONOGRAMMATE
SANCTISSIMI NOMINIS
JESU

DE EMBLEMATE
MUSEI VICTORII
ET DE NONNULLIS NUMISMATIBUS
ALEXANDRI SEVERI

ALFONSO VICTORIANO
DE MEXICO
MUSEO VICTORIANO
EN EL CENTRO DE MEXICO
ALFONSO VICTORIANO

EPISTOLA

AD VIRUM CLARISSIMUM

PAULLUM MARIAM PACIAUDI

CLERICUM REGULAREM

DE MUSEI VICTORII EMBLEMATE

ET DE NONNULLIS NUMISMATIBUS

ALEXANDRI SEVERI

SECUNDIS CURIS EXPLANATIS

ROMAE

TYPIS ZEMPELIANIS. M. D. CC. XXXXVII.

SUPERIORUM PERMISSU

R. 8035(2)

Hoc præstat amicitia propinquitati, quod ex propinquitate benevolentia tolli potest, ex amicitia non potest: sublata enim benevolentia, amicitia nomen tollitur, propinquitatis manet.

*Cicero in Lælio, sive Lib. de Amicitia pag. 485.
Operum Tomo IV. Edit. Venet. ex Officina Lu-
cæ Antonii Juntæ, in fol. An. MDXXXVI.*

Imprimatur,

Si videbitur Reverendissimo Patri Magistro Sacri Palatii Apostolici.

F. M. de Rubeis Archiep. Tarvisi Vicefg.

Imprimatur.

Fr. Raymundus Palombi Magister Socius Reverendissimi Pat. Mag. Sac. Pal.
Apost. Ordinis Prædicatorum.

AD

AD VIRUM CLARISSIMUM

PAULLUM MARIAM PACIAUDI

ΕΥΧΑΙΡΕΙΝ

I.

Irantur omnes qui vetustatis monimenta perscrutantur, quique rei literarię magis cultam supellectilem, per honestum otium rimari solent. Mirantur certe qui te norunt omnes, vir clarissime, post nuper editam Ro-

mę typis Zempelianis dissertationem *de vetustate, & forma Monogrammatiss sanctissimi Nominis JESU*, cujus in prima facie legitur auctoris emblemata ΘΕΟΣ. ΚΑΙ. ΗΜΕΡΑ. Tuam idem emblemata præferentem, mox Neapoli prodiisse, cui titulus: *Dissertazione di Paolo Maria Paciaudi &c. sopra una statuetta di Mercurio &c.* Quis enim facile non æstimaverit ad te utramque lucubrationem pertinere? Quandoquidem nomen tuum in ipsa fronte tuorum Opusculorum expressum est; & celebre habetur per Italiam, cujus plures insignes Civitates, & loca, tuis concionibus e suggestu recitatis peragrasti, & ultra montes illustre quoque est scriptis tuis proelo consignatis. Tamen, quod in eadem

dem prima dissertationis fronte de Monogrammate SS. Nominis JESU, *antiquis emblematis, non antea vulgatis, ex MUSEO VICTORIO referta* dicitur; atque eadem emblemata suis locis opportune adlata, fortasse non inepte explicata sint, oculatus Lector, auctorem illius dissertationis in eodem *Museo Victorio* latere, quasi per transfennam deprehendere sibi visus est, exemplum monstrante *Glyptographica dissertatione*, in Urbe vulgata anno MDCCXXXIX. memoratis typis Zempelianis, quæ licet anonyma quoque prodierit in lucem, ipso met emblemate distinguitur, versaturque circa *duas Gemmas vetustissimas emblematis, & Græco artificis nomine insignitas, quæ exstant Romæ in Museo Victorio.*

Rem ita se habere magis aperte prodit liber Florentiæ impressus anno MDCCXXXVIII. & patrio sermone conscriptus, titulo: *Il Fiorino d'oro antico illustrato, discorso di un Accademico Etrusco indirizzato al Sig. Dottore Antonio Francesco Gori Lettore delle Storie sacra e profana nello Studio Fiorentino* (1). Cujus in epistola nuncupatoria ad eundem clarissimum Gorium (2), auctor, de more, se latere velle ait, suo emblemate contentum. ΘΕΟΣ. ΚΑΙ. ΗΜΕΡΑ.

Ad hæc recensenda Opuscula non animum incendit vana libido placendi sibi, sed impulit

(1) Nella Stamperia di S. A. R. Per i Tartini, e Franchi, in 4.

[2] Pag. VIII. Modo in Basil. S. Joane Florentiæ Præpositi munere fungitur.

occafio ; five potius neceffitas mittendi ad te, hanc epiftolam, quafi nolentem coëgit, omiffis aliis nonnullis ex eodem *Museo Victorio* variis temporibus evulgatis Opusculis, quod illo emblemate, fuique auctoris nomine, instinctu bonæ fidei procedente fcriptore, destituantur. Fuit etiam opus aliquid coram exponere, ut vitam, adhuc vivere, juvante DEO OPTIMO MAXIMO, testaremur hoc fcripto, & ne videremur (1)

Vel Lyra, quæ reticet, vel qui non tenditur arcus.

five potius stupidus homo, & cui plumbeum ingenium fit, & cum Juvenale (2)

..... *truncoque simillimus herma.*

His enarratis, face veritatis, quæ una est omnibus, prælucente, quis non credat jam jam illam illuxisse DIEM suo emblemate præsignatam, qua tandem aliquando DEI nomine invocato, foras erumpat *Musei Victorii* obscurus hæctenus illustrator (3), & nomen suum prodat, in arenam elato mucrone tecum descensurus in prælium? Hoc fcripto tamen, suæ imbecillitatis numquam oblitus, doctorum virorum sententiam elicere quærit; & instat dumtaxat, suam ne, an potius in tuam partem propendeat; victas manus libenter

ter

(1) Claudian. in *Panegyri* de IV. Honorii Consulatu. Vers. 224.

(2) *Satyrar*. Lib. III. Vers. 275. sive *Satyra* VIII. Vers. 53.

(3) Illud emblema, ut ad *Museum*.

Victorium singulariter pertinere demonstraretur, palmarum ramis, & lauri, utrimque apte dispositis ornatum fuisse, quisque icu oculi perspicuens, facile deprehendit.

ter daturus, si oportuerit, exemploque vetustioris ætatis, sive mediæ ævi, sive etiam postremæ ætatis ostendatur alterius emblemata alteri, eodem superstite, impune licuisse usurpare sibi; sin minus, tibi sollemniter, & cuilibet alteri intimetur, quovis quæsito colore in aliis edendis lucubrationibus, hoc emblemate ΘΕΟΣ . ΚΑΙ . ΗΜΕΡΑ . uti amplius NON LICERE.

Quoniam vero res ipsa satis perspicue cognita gentibus postulat, aliqua sollicitudine animum nostrum ex hac causa moveri, quomodo possumus demonstrare (humanum enim est hoc pati, & multa in Urbe tuæ dissertationis exemplaria circumferuntur), pauca ex iis, quæ de vetita monetarum imitatione, in illustratione Florenti aurei veteris (1), annis superioribus digessimus, perstringamus.

Monet vir doctus Antonius Stephanus Cartarius in Prodomo Gentilitio (2), eadem insignia diversarum Familiarum arbitrio, neque usurpari posse, neque deberi; cujus rei testem adfert poëtico stilo ludentem Ariostum (3) in eo poëmate, cui titulus Orlandus (4). Sed ut serio rem se agere cognoscatur, ab Historia sumit, ducitque argumenta suæ demonstrationis. Narrat ergo, inter Hugonem ab Hardingh, vi-
rum

(1) Parte I. Cap. xviii. pag. 114.

(2) Prodomo Gentilitio, ovvero Trattato delle Armi, ed insegne delle

Famiglie &c. Roma MDCLXXIX. in 8.

(3) Ibidem Lib. v. Cap. II.

(4) Canto xxvi. Stanze 98. e segg.

P A R S P R I M A

rum Anglum, & nobilitatis splendore commenda-
datum, Guillelmumve Seintlow, natione Sco-
tum, quæstionem gravissimam exortam, atque
agitataam fuisse anno MCCCXII. quod uterque
iisdem insigniis uteretur. Missis utrimque, qui
nunciarent non semel alterius querelas, demum
aliquando dicta die, statutoque certaminis loco,
paribus armis congressi sunt. Robertus autem
Rex Scotorum Hardinghio Seintlowium cedere
decrevit (1).

Majoris ponderis, ac momenti sunt quæ
addimus; pari siquidem de causa prælia non le-
via inter magnos Principes intercessere. Notum
est, insigne Regni Svecorum a vetustiori ævo esse
tres aureas Coronas scuto cærulei coloris adpi-
ctas. Post Acta autem *Unionis*, ut vocant, *Hæ-*
reditariæ, firmata Anno MDXLIV. in Conventu
Arosen ab *Ordinibus*, ut ipsi ajunt, *Generalibus*,
Rege Svecorum Gunstavo I. Christianus III. Da-
norum Rex, quem de more regionis illius dicunt
etiam Christiernum, easdem tres coronas in scuto
cæruleo depinxit; ægre enim admodum tulit sol-
lemnibus illis Actis jus successionis in Regnum
Svecorum sibi præreptum: id igitur veteribus
simultatibus adjectum, inter Reges finitimos caus-
sa diffidiorum, & malorum incredibilium fuit,

B

po.

(1) Sententiam a Rege Scotorum in
hac causa latam die 11. Aprilis Anno
MCCCXII. Regni sui VII. refert Joan-
nes della Biscia in adnotatis ad Vpto.

nem. Sed eandem pro instituti ratione
descriptam adfert quoque laudatus Car-
tarius Lib. v. Cap. 21. pagina 472. &
pag. 473.

potissime post obitum Gunstavi, & ejusdem Christiani III. Itaque legimus in Thesauro Rerumpublicarum Parte II. Tit. XVI. (1), in Excerptis miscellaneis de Regno Sveciæ (2): *Ei successit Ericus, qui gravissimum per VIII. annos cum Fridrico II. Rege Daniæ bellum gessit &c.* Singula apud Scriptores de rebus Svecorum, & Danorum facile reperies, e quibus aliqua Fineus Orontius de Brianville, & Bernardus Justinianus (3); item Cartarius (4), & alii quammulti reliqua descripserunt.

Sed fortasse longius quam par est aberrat fermo. Abest profecto a nobis quam longissime talis vindex animus (5), nec aliter quam calamo res erat æquo jure transfigenda. Emblema vero nostrum (hoc firmum ratumque esse debet), in modo sumfisti tibi. Plura post hæc non oportet exempla congerere: Signum enim nostrum, quo interdum loco Gentilitii stemmatis uti consuevimus, est

scu.

(1) Auctore Philippo Andrea Oldenburger. Edit. Genevæ apud Samuelem de Tourneſe. M.D.LXXV.

(2) S. XXXVII. pag. 235.

(3) *Giucoco d' Arme de' Sovrani, e degli Stati d' Europa &c. tradotto dal Franzese.*

(4) *Prodromo Gentilizio &c. Lib. V. Cap. II. pag. 473. e segg.*

(5) Caput hujus epistolæ literam Mea de causa ornavimus potius gemma *Minervam* representante, quum *Martem gradivum*, sive ultorem exprimere potuissemus, quomodo in antiqua carneola *Musei Victorii* cælatum vidimus;

& occurrit etiam in numismatibus Romanorum Imperatorum, aliisque gemmis ab aliis editis illustratisque. Eodem autem *Minervæ* typo usi sumus in *Animadversionibus ad Lamellam æneam vetustissimam* Anno cæ. 15. cc. XLI. & in *Descriptione numismatis Hieronymi Equitis Odami* anno inſequenti: utraque nostra lucubratiuncula Romæ edita hisce typis Zempelianis. Aliqua de hac *Minervæ* gemma Etrusci operis utrobique suis locis dicta, si datur a gravioribus per otium secedere, ibidem in adnotationibus iterum legere, quæso non pigeat.

scutum lemmate signatum . ΘΕΟΣ . ΚΑΙ . ΗΜΕΡΑ .
 quod in nostris Opusculis distinguendis, nullo um-
 quam refragante, aliquando adhibere solemus, & quo
 etiam utimur pluribus ab heinc annis, ad signandas
 Epistolas, quum nobis magis lubet. Quomodo
 ergo Gentilitia alterius insignia, si alter tentave-
 rit usurpare, culpæ reus merito haberetur, & le-
 ge lata coërceri, mulctarique deberet, ita de em-
 blematibus, sive lemmate sentiendum est, quan-
 do ab aliquo suis usibus adoptata esse, vel certo
 scitur, vel etiam ab homine ingenuo, & bene-
 morato prudenter dubitari potest.

Ceterum si alium quempiam fortasse conti-
 gerit invenire, qui retro actis temporibus hoc idem
 emblema, potissime Græco idiomate expressum,
 quemadmodum nos utimur, adhibuerit, quod
 hætenus nobis incompertum est, libris Adagio-
 rum, sive etiam Emblematum Erasmi (1), Paulli
 Manutii (2), Andreæ Alciati (3), Paulli Jovii (4),
 Paulli Maccii (5), aliorumque nonnullorum ex-
 ploratis (6); hoc saltem esset in medium profe-

B 2

ren-

(1) Edit. *Francofurti* in fol. Anno
 M. DC. LVI. Cui plures de Adagiis Scri-
 ptores adjecti sunt. Editio altera, *Am-
 stelodami* cl. l. c. l. apud *Ludovicum
 Elzevirium* in 12.

(2) Edit. *Flor.* 1575.

(3) Edit. *Lugd.* apud *Guliel. Rovi-
 tium* 1551. in 8.

(4) *In Vinegia appresso Gabriel Gio-
 lito de' Ferrari.* MDLVI. in 8.

(5) *Bononia.* 1528. in 4.

(6) Perlustravimus quoque Opera

nonnulla Antonii Caraccioli Clerici Re-
 gularis Theatini, viri doctissimi; su-
 spicabamur enim Latini hoc emble-
 ma, DEVS ET DIES, suis usibus desti-
 nasse, sed fortasse oculus nimis festi-
 nanter excurrrens, locum præterit;
 sive potius in sua quatuor antiquorum
 Chronologorum editione, cui Appen-
 dices addidit, aut in aliis ejusdem Ope-
 ribus, quæ adhuc videre non lieuit,
 expressum est: Plura enim desiderantur
 in publicis hisce Bibliothecis.

rendum, ut rei exemplo etsi minus honesto quis frueretur: vel alios illo itidem emblemate eodem tempore, quo alter utebatur, impune abufos fuiffe, quod tamen neque credibile videtur, multoque minus verum putandum est; vel hoc ævo id cuique liberum esse, quod neque concedi potest, neque probari.

His expositis, omnibusque conspicue patefactis, & a te etiam, qui clara mente, egregioque ac prompto iudicio polles, fortasse probatis, consequenter tibi ceterisque aliis, NON LICERE illo uti emblemate, omnium suffragiis, ac nemine discrepante, teque sine ulla querela, sine iurgio adfensum præstante decernendum esse minime dubitamus.

II. **C**ONvertamur modo pacifice, ut inter amicos decet (rei aliquantisper odiosæ memoria non sopita modo, sed prorsus abolita, atque extincta), ad ærea illa numismata non antea ab aliis evulgata, quæ in dissertatione de Monogrammate SS. Nominis JESU nuper edidimus; quæque Alexandro Severo, Juliæ Mammææ filio, non sine argumentis bene multis, adscribere curavimus, quorum tria, etsi diversæ magnitudinis formata, eodem prorsus emblemate, parte adversa insignita sunt, licet unum tantummodo, quod in ordine primo loco delineare, ac cælare fecimus, lemmate distinguatur: reliqua
enim

enim duo nulla inscriptione in postica signata sunt. Placet autem tecum agere de iisdem numismatibus, quibus illud Monogramma (1) sæculo III. ineunte adhiberi consueviffe, exponentes lemma, quod unius in gyro legitur, quasi digito monstravimus. Igitur in præsentia videamus, an eadem Juliano Apostatæ, sive alteri cuiquam ex Romanis

(1) Duo heic reponenda succurrunt circa idem Monogramma SS. Nominis IESU, quæ post editam dissertationem animadvertimus. Alterum est titulus ille marmoreus in Urbe repertus in perferutando tumulo S. Flavii Clementis Anno MDCXXV. die XXII. Januarii, in quo e converso epitaphii, tria sunt conspicua Monogrammata: eorumque medium literis HC simul junctis compactum est, quibus Nomen IESU a veteribus expressum fuisse, quoniam H. literam I. quoque comprehendit, jam opus non est pluribus denuo probare. Duplicem lapidis faciem eri cælatam vide apud cl. Eduardum de Vitry Societatis Jesu Presbyterum pag. 4. & pag. 5. in Opusculo Urbini edito an. MDCXXVII. cui titulum fecit. *Titi Flavii Clementis viri Consularis, & Martyris tumulus illustratus*. Alterum est quod legitur apud cl. Muratorium Tomo III. *Antiquitatum Italicarum mediæ ævi*, in quibusdam fragmentis Romanæ Historiæ Cap. VI. Columna 273. ubi de quadam Societate piorum hominum agitur, qui cum Fratre Venturino Bergomate Ordinis Prædicatorum, sæculo XIV. nempe an. MCCCXXX. IV. Romam perrexerunt mense Martio. Porro ruditer describens anonymus auctor uniformes vestes a Fr. Venturino suæ Societati adtributas, præ ceteris, quæ magis ad rem nostram pertinebant hæc ait. *Portavano una gonnella bianca, lunga, passata mezza gamma*

ma. Sopra la gonnella portavano uno tabarretto de biado, corto fi allo jenuocchio. In gamme portavano caize de bianco. De sopra le caize portavano caizaroni de corame, fino a mezza gamma. In capo portavano una cappellazza de panno de lana biada, ne la quale da la fronte portavano uno IHS. La parte de sopra era bianca, la parte de mezza era roscia. In pietto portavano una Palmoma bianca, la quale teneva in vocca uno ramo de oliva in segno de pace. Ne la mano ritta portavano lo bordone. Ne la manca li Paternostri &c. . . . Uno Confalone de zennato aizavano, lo quale donao alla Minerva. A lo die presente penne ne la voita de la Minerva sopra la Cappella de' Missore Latino &c. Hic Fr. Venturinus inter beatos Ordinis Prædicatorum ab ipsis recensetur. Meminit inter vetustiores de hac eadem Societate non sine aliqua diligentia Joannes Villanius Historiarum Parte II. Lib. XI. Cap. XXIII. Meminit quoque inter recentiores scriptores Scipio Ammiratus Historiarum Parte I. Tomo I. Lib. VIII. pag. 395. Verum nullus ita singulariter rem prosequutus est, uti vulgaris anonymus, a quo hæc descripsimus. Ista autem, quæ secundo loco heic recensentur, ad ea referti velim, quæ diximus in dissertatione de Monogrammate SS. Nominis IESU pagina 25. usque ad pag. 29. ubi de Societatibus, sive Sodalitiis SS. Nominis IESU ab Ord. Prædicat. institutis sermo est.

nis Imperatoribus, potius quam Severo tribui unquam debeant. Verum, ut illuc quo tendimus, recto tramite, qui brevior est ceteris (1), pertingamus, ea quæ lucubravit hic repetere minime gravemur, ipsis numismatibus denuo prolatis, tibi que exhibitis, additis præterea aliis argumentis, quibus a nobismetipsis propositæ nostræ menti, temporis fallendi gratia, aliquæ objectiones diluuntur.

Scripsimus ergo existisse olim in Museo clari Viri Marci Antonii Sabbatinii antiquarii in Urbe laudatissimi æreum numisma Alexandri Severi (2), cujus imaginem ad formam vetusti exemplaris æri incisam, tenui pagellæ segmento, sine ulla tamen illustratione ipse vulgavit, ab eaque nos cælatam exactissime iterum in eadem dissertatione produximus, & paullo post pro opportunitate rursus exhibemus.

Ex una parte caput Imperatoris adparet leonina pelle vestitum, ita ut sola facies oblique formata videatur, cujusmodi quoque visitur in aliis numismatibus jam editis. Circum legitur ALEXSANDRI adjecta post x. littera s. & secunda litera A, tam-

[1] In Mathematicis disciplinis antequam *Problemata* tractanda sumantur, *Definitiones*, *Postulata*, atque *Axiomata* ad erudiendos tyrones proponuntur. Recta autem linea definitur sic ab Archimede: *linea recta est minima linearum eisdem terminos habentium*.

(2) Hoc numisma multis solutis nummis scutatis, & plusquam facile credi possit, emit Abbas le Blond annis superioribus; & quampluribus cœmentis aliis antiquis numismatibus, aureis maxime atque argenteis, potissime ex eodem Museo Sabbatinio, secum in Gallias adduxit.

tamquam Δ Græcorum, triangulo æquilatere formata. In averſæ partis area fingitur Afella ſtans, & pullum ſuum lactans, ſupra Scorpius: Hoc autem eſt lemma in orbem deſcriptum. DN IHV XPS DEI FILI...US, nempe DOMINUS NOSTER JESUS CHRISTUS DEI FILIUS.

Ante quam ad alia progrediamur, notatiunculam, quæ in editione noſtræ diſſertationis exciderat, heic ſuo loco reponere conſtituimus, proderit enim nonnihil iis, quæ infra dicenda ſunt. Siquidem menſe Octobri natum eſſe Alexandrum Severum nobis diſerte oſtendit Sebaſtianus Tillemontius (1), ex Herodiani Libro V. recensitis illius vitæ annis, menſibus, diebus. Itaque prima die Octobris, inquit (2), natus eſt Alexander; verum enim vero mihi videre videor, illo quidem menſe natum eſſe, die tamen XXI. Sol enim Zodiaci ſigna percurrens ſua orbita annuo itinere, menſe Octobri ſignum Scorpionis adſequitur.

Qua-

[1] *Histoire des Empereurs &c.* Tomo III. Editionis Venetæ in 4. apud

Franciſcum Piſſeri, MDCXXXVI. (2) Pag. 157.

Quapropter in hoc numismate, aliisque mox producendis, atque illustrandis, ad indicandum ejusdem Alexandri Horoscopum (1), sive tempus nativitatis, Scorpionis typum expressum fuisse, & facile argui potest; & eos qui hæc numismata nobiscum sentiunt Alexandro Severo esse tribuenda, fortasse non longe a vero aberrare dignoscitur.

Ad titulum D. N. quod spectat (hoc enim pariter in dissertatione omissum fuit, & aliquo examine perpendendum videtur), etsi non obvius est Alexandri ætate, non caremus tamen exemplis illius ævi, potissime vero apud Gruterum (2) in Tabula Fratrum Arualium, in qua ipsi Alexandro idem titulus D. N. hoc est DOMINUS NOSTER, certis notis adtribuitur. Alia exempla profert Cangius in dissertatione de inferioris ævi numismatibus (3), quæ huc adferre superfedimus, parum enim illis fidimus. Quod autem ipse Alexander, ut refert Lampridius (4) se noluerit, ac vetuerit etiam DOMINUM appellari, id quoque argumento esse potest, jam consuetudinem illa ætate invaluisse Romanos Imperatores nuncupari DOMINOS. Illud abunde ostendit doctissimus S. R. E. Cardinalis Norisius (5), ac deinde Spanhemius

(1) Ita in numismatibus Aug. Cæsaris sepe occurrit Capricornus, ut ajunt Astrologi & Mathematici, ejus *Ascendens*.

(2) Pag. cxxi. num. i.

(3) Num. marg. xxiv.

(4) In Alexandri vita Cap. Iv.

[5] In dissertatione *de numismate Imperatorum Diocletiani, & Maximiani*. edit. Florentiæ in 4. an. 1675. Cap. I. pag. 4. & pag. 5.

mius (1) & post ipsos fuse prosequitur eruditissimus Georgius, ab intimo sanctissimi Domini nostri BENEDICTI XIV. Pontificis Maximi sacello, in dissertatione de Monogrammate CHRISTI DOMINI (2). Itaque dicendum, sæculo III. ineunte hunc titulum usurpatum, rem non esse omnino novam exemplis velle demonstrare. Sed inquires, id prorsus Norisius negat factitatum in nummis, in quibus, *primus omnium*, ait (3), *DOMINI titulum usurpavit Diocletianus, & privato jure tantummodo ab adulatoribus id factum in aliis, quæ existant monumentis. Verum non se DOMINUM in hoc numismate Alexander appellavit. Sed si testimonia illius ætatis hunc titulum Alexandri Imperatoris nomini aliquando præfixum ostendunt, quare JESU CHRISTO ab eis adfigi potuisse non credamus? maxime, ut infra monstrabimus, quod non in obsequium & venerationem, sed fide & ironice, ac quasi per ludum tribueretur. Hac eadem improbi animi scelerata sententia JESUM NAZARENUM, Gens Hebræorum perditissima, REGEM JUDAEORUM appellavit (4), ita ut sero etiam eos poenituerit, & a Pilato poscerent, ut titulus ille Cruci adfixus tolleretur, responsum autem a Pilato acceperunt (5), *quod scripsi, scripsi.**

Certe Alexandrum Severum ethnica pietate

C

JESUM

(1) Dissertatione XII. de præstantia, & usu numismatum.

[2] Capite IV. §. VII. pagina 22. & pag. 23.

(3) Loco supra citato pag. 4.

(4) S. Joannes in Evangelio Cap. XIX. Vers. 19.

(5) *Ibidem* Versic. 22.

JESUM CHRISTUM quodammodo coluisse, monstra-
 vimus in Commentario ad Nummum æreum ve-
 terum Christianorum *Musei Victorii* explicatum,
 Parte I. (1). Quid vero sibi velit hoc monstri
 quod in nummo fingitur, intelligent plenissime,
 qui circa Historiæ Ecclesiasticæ vetustiores me-
 morias sedulam navarunt operam. Magnus, ac Ve-
 nerabilis vir Cæsar Baronius S. R. E. Cardinalis,
 Congregationis Oratorii Presbyter ad annum
 Christi CC1. (2) calumniam ab Hæreticis Gno-
 sticis ad Christianos facile profluxisse opinatur,
 de figura Asini differens, cujus sub imagine
 Deum adorare hi dicebantur, quemadmodum
 Gentiles de Judæis fabulati sunt, ut Cajus Cor-
 nelius Tacitus recenset in Historiis (3). Hæc
 etiam objecta olim fuisse Christianis, præter
 Scriptorum testimonia, quæ ab ipso Baronio cu-
 mulate recitantur, disertissime ostendit numif-
 ma prolatum tunc temporis percussum. Ex li-
 bro, quem scripserunt Gnostici de Stirpe Mariæ,
 multis horrendisque portentis, & blasphemis
 scatentem, aliqua ad rem magis declarandam
 excerpfit sanctus Epiphanius (4). Proinde legi-
 tur apud Tertullianum (5), qui eodem sæcu-
 lo III. ineunte, Alexandro Severo Imperatore
 florebat, picturam quamdam sua ætate palam in
 Urbe

[1] Cap. VI.

[2] Num. XXI. usq. ad Num. XXVII.
 eadem attingit quoque ad an. Christi
 XLII. num. XXXIII. sed minus expresse.

(3) Lib. V. Cap. III. & Cap. IV.

(4) Hæres. XXVI.

(5) In *Apologia* Cap. XVI. Videbis
 Minutium Felicem in *Octavio*.

Urbe propositam fuisse, cum lemmate. DEUS CHRISTIANORUM ONONYCHITES. Sed hæc omnia plene digesta sunt in Annalibus Ecclesiasticis (1).

Apud Bonarrotium in Observationibus ad vitrea fragmenta figuris ornata, repertaque in sacris cæmeteriis suburbanis, semel occurrit figura Asini (2), ornamentum partis imæ vitrei vasis rotundi, cujus in area superne legitur ASINUS. De eadem figura multa erudite scribit laudati Operis auctor (3): etenim quam sæpe sculptura, picturaque hoc animal expressisse veteres Christianos, seorsim etiam ab aliqua historia monet lectorem. Nec dissimulavit, licet paucis se expediat, calumniam illam adversus Christianos evulgatam, fortasse ab ipsa frequentiori consuetudine fingendi hoc animal originem duxisse.

Huic numismati veluti focia, alia quoque paullo ante a nobis edita (4), quæque heic etiam adjecta sunt, describere lubet, atque illustrare. Ea servabantur olim a Francisco Palatio Urbis

C 2

An-

(1) Locis supra citatis.

(2) Tab. IX. fig. IV. Eadem identidem apud Boldettum occurrit, *Offer-vax. sopra i Cimiterj de' SS. Martiri &c.* Lib. I. Cap. XXXIX. pag. 205. In Familia Cornelia satis notum est ASINAE cognomentum. Idem de Gente ASINIA dici quoque potest; Sed ab animalibus Porcos, Vitulos, Thorios, aliosque tum a quadrupedibus, ac bi-

pedibus; tum etiam ab avibus, ac piscibus nuncupatos fuisse, docent qui de Nominibus Romanorum, & Numismatibus Familiarum, sive Romanarum historiarum volumina publico bono descripserunt.

[3] Pag. 71. & seqq.

(4) In dissertatione *De vetustate, & forma Monogrammatum SS. Nominis IESU &c.* pag. 60.

Antiquario (1), anno MDCCXLIV. vita defuncto (2). Nunc vero exstant apud Virum cl. Rmum P. Domnum Joannem Franciscum Baldinum Clericorum Regularium Congregationis Somaschæ Procuratorem, ut ajunt, Generalem, quocum una gratulandum, hæc ipsa numismata in suo Museo ad hanc diem Romæ perennare, ubi descripti hæctenus numismatis aliud simile vetustum exemplum vidimus, adhuc asperum, literis etiam utrimque maxime conspicuis, quod identidem apud eundem Palatium servabatur. Unum & alterum parte una caput exhibet Alexandri leonis pelle contactum, ut in superiori exprimitur. Unius in peripheria legitur ALEXA NDER. Et in averfa parte, sine lemmate idem monstrum profertur, signo quoque Scorpionis superne adposito. In altero circum legitur ALEX XANDR. litera x. bis repetita, & in postica repræsentantur cum suis symbolis Hercules, & Minerva, pariter sine ulla inscriptione. Aliud numisma eundem Alexandrum refert laurea corona circa tempora redimitum, cum lemniscis de more pendentibus, prominente dextero humero cum parte pectoris, effusa desuper chlamyde, & circum legitur, etsi literæ admodum detritæ sint,

JOVIS

(1) Id muneris eo consilio in Urbe institutum est, ut Romanæ vetustatis monumenta diutius conserventur, constituto publica pecunia annuo penso Urbis Antiquario; Neque enim eodem incon-

sulto distrahi possunt quæ vetustatem sapiunt; Nunc autem eo fungitur officio vir cl. Rodolphinus Venuti nobilis Cortonensis.

(2) Obiit Romæ XI. Kal. Maii.

JOVIS FILIO (1). In adverſa parte idem omnino exhibetur monſtrum, quod in primo, & ſecundo numiſmate perſpeximus, idemque ſignum Scorpionis exprimitur, item ſine ulla inſcriptione. Tribuiſſe autem ſibi Alexandrum Severum, quæ ab Alexandro Magno potiffime geſta eſſe narrabantur, quaſi alter Macedo ita cenſeri poſſet (2), quis ignorat? Quare tamquam JOVIS FILIUS, & ipſe ſupra humanæ conditionis ſtatum

[1] In aliis Alexandri Severi numiſmatibus perſæpe occurrit: JOVI CONSERVATORI: JOVIS PROPVGNATOR: JOVI PROPVGNATORI: JOVI VICTORI: JOVI VLTORI Eadem numiſmata deſcribuntur ab Occone, & plenius a Mediobarbo in Occone aucto, ubi legimus pag. 318. Edit. Mediolani in fol. an. MDCCXXX. Scribit Lampridius in *Elagabalo pluribus modis necem Alexandri ab Antonino tentatam ſemper incuſſum, unde poſt occiſum Elagabalum JOVI CONSERVATORI ſalutem debere teſtatus eſt* &c. Ideo in noſtro numiſmate, vere, ac proprie dicitur IOVIS FILIUS, juxta Gentium ſententiam, quæ JOVEM DEVM, & DEORVM MAXIMVM in ſua cæcitate cenſebant.

(2) Ita ſcribit in *Alexandro Severo* Lampridius. *Alexandri habitu nummos plurimos figuravit, & quidem electros aliquantulos, ſed plurimos tamen aureos* &c. Quatuor apud Occonem occurrunt ejuſdem numiſmata capite leonina pelle teſto: in primis duobus unice legitur ALEXANDER. parte antica, ubi caput. In aliis duobus alterum habet ALEXANDER MAG. Alterum. ALEXANDER MAGNVS MACEDON. Qua de re ibi ex eodem Lampridio hæc notantur. *Omina imperii hæc habuit, primum quod ea die*

natus eſt, qua deſunctus vita Magnus Alexander dicitur, deinde quod in Templo ejus Mater enixa eſt, tertio quod ipſius Nomen accepit. Sed Lampridius heic adulatoris officio fungitur; vidimus enim ſupra cum Tillemontio Alexandrum Severum menſe Octobri natum fuiſſe: Magnum autem Alexandrum menſe Junio vita deſunctum ferunt. Carolus Patinus vir cl. rei que antiquariæ meritiffimus, in ſuo Numiſmatum Theſauro Amſtelodami edito in 4. Anno M. DC. LXXII. ſuis ſumtibus, hæc alia ex eodem Lampridio collegit pag. 122. *Nutrix ei Olympias data eſt, quo nomine mater Alexandri appellata eſt. Nutritor Philippus provenit caſu unus ex ruſticis, quod nomen Patri Alexandri Magni fuit. Legit & vitam Alexandri, quem præcipue imitatus eſt, etſi in eo condeſcendebat ebrietatem, & crudelitatem in amicos. Libenter audivit ſi quis ei recitavit Alexandri Magni laudes, aut meliorum retro Principum, aut magnorum Urbis Romæ virorum. Agoni præſedit, & maxime Herculeo in honorem Magni Alexandri. Reſervabat in menſa unum poculum, quod amicis exhibebat in honorem Alexandri Magni. Alexandrum vero Magnum inter Divos, & optimos in Larario majore conſecravit.*

tum sese efferebat, & magnifice gloriabatur (1). Igitur in opprobrium Christianorum, qui æque ac Judæi, per jocum *Asinari* dicebantur a veteribus, tria hæc numismata edita fuerunt ab eodem Alexandro Severo Imperatore, ut putandum est, quando in illa pictura, de qua supra loquuti sumus, mysteria eorundem Christianorum irriderent Gentiles, quæ ab ipsis lumine veræ fidei misere destitutis, non nisi titulo superstitionis comprehensa, tamquam spectaculum ignaro populo exhibebantur.

Nomen autem ipsum, quod in hisce numismatibus exprimitur, ad eundem Alexandrum illa pertinere facile prodit, maxime vero, quod Leoninis exuviis ornato capite ab aliis vulgata sint his similia nonnulla ejusdem numismata. Sane caput junioris hominis, non Juliano Apostatæ, si placeat id objicere, ea quæ proferimus tribuenda esse finit, quum senior esset, & barbatus incederet Julianus; illa vero omnia junioris ætatis specie confecta sunt; eorumque postremum, caput decore laureatum exhibet, juxta purum putum morem illius ævi; ac præsertim quum delineata eo modo sit vestis Imperatoris. Itaque si hoc numisma ad Alexandrum spectare dixerimus, cujus imago, ut evidens est, non

Her-

(1) Ea de causa in numismatibus aureis, argenteis, æreisque Alexandri Macedonis, cornu Ammonis quamsepe observatur. Jupiter enim Ammon

ad fines Lybiæ, quæ Africae regio est, insigni templo ab illis Gentibus exstructo, Arietis imagine colebatur. Vide Sis Suidam, Aristophanem &c.

Herculis, sive Macedonis forma fucata est; neque etiam genas lanugine vestitas ostendit, cetera quoque a nobis vulgata ipsi tribuenda esse statuendum videtur, quorum adversa pars, secluso lemmate, eodem emblemate, signoque Scorpionis distinguitur. Diximus enim, eadem ætate qua vixit Alexander Severus, Tertullianum floruisse, qui picturæ in Urbe suo ævo propositæ historiam, nostris numismatibus admodum coherentem diserte commemorat.

Quomodo autem in vulgus mitti hujusmodi numismata permiserit Alexander, qui teste Lampridio (1) JESU CHRISTI imaginem in suo Larario servabat, facile quisque intelligere potest, si mente perpendat ethnica eum pietate Christum coluisse; ideoque ejus imaginem promiscue cum aliis adservabat. Verum multa, quæ de eodem narrata & scripta erant, facile aures suas implebant, non animum movebant. Heinc patriis legibus vivens, Christifideles non eodem animo prosequerentur. Quid ergo mirum si dedecoris nota adversus Christianos signata, cudi, vulgarique concesserit hæc numismata, quando picturam ipsam memoratam publice proponi, non sine coævis testimoniis, ut suo loco monstratur, ad sensum præbuisse, luce meridiana clarius evincitur?

Hæc, vir clarissime, de hisce numismatibus
ad

(1) In *Alexandro Severo* Capite xxix. & etiam Capite xliix.

ad te mittenda esse judicavimus , secundis curis
 expolita , ut iudicio tuo perpendas , castiges
 etiam , si aliquo medicamine fieri meliora posse
 cognoveris . Hanc vero nostram qualemcunque
 epistolam , ut æqui bonique consulas , teque diu
 sospitem ferves velim , victurus ipse *pancratice* ,
atque athletice (1) , amicus autem tuus ex animo
 usque ad cineres .

(1) Plautus in *Bacchide* Act. 1. Scen. 211. Vers. 14. Aliam formulam huic per similem usurpavit idem Plautus in *Epidico* Act. 1. Scen. 1.

ROMÆ ex MUSEO VICTORIO Kal. April. MDCCXLVII.

E X C V D I T

JOANNES ZEMPEL PROPE MONTEM JORDANVM

OPUSCULI

VARTI

1835

115

8035